

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄. - ΤΕΥΧΟΣ ΙΒ΄.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1880

Οὐκ ἔστι περὶ θεοῦ ἢ θειοτέρου ἀνθρώπου
βουλευσάμετο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οικειῶν. (Πλάτ. Θεαγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1880

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων τοῦ τμήματος, ὅπερ ἀνετέθη ὑμῖν, θέλετε ὑποβάλλει ἐκθέσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον συνοπτικὴν τῶν καθόλου πορισμάτων τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ τῶν καθ' ἕκαστα παρατηρήσεων ὑμῶν ἐπὶ ἐκάστου σχολείου καὶ διδασκάλου, περιλαμβάνοντες τὰς παρατηρήσεις ὑμῶν κατὰ κεφάλαιον περιέχοντα τὰ κατὰ τὰ σχολεῖα ἐκάστου δήμου χωρὶς καὶ κατ' ἐδάφιον, ἐν ᾧ τὰ καθ' ἕκαστον ἐκάστου σχολείου· ἐν ἰδιαιτέρᾳ δὲ ἐκθέσει ἡμισπισήμῳ θέλετε ἀναγράψει τὰ ὀνόματα τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὰς περὶ τῆς ἰκανότητος αὐτῶν καὶ ἠθικῆς μορφώσεως παρατηρήσεις ὑμῶν, ἰδίως δὲ θέλετε σημειώσει τοὺς δι' ἀμάθειαν, γῆρας, ἢ δι' ἀνεπανόρθωτον ἠθικὴν διαφθορὰν ἀναξίους τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος τοῦ διδασκάλου. Συνοπτικώτερον δὲ τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ὑμῶν θέλετε περιλάβει καὶ ἀναγράψει ἐν πίνακι κατὰ τὸ συνημμένον σχέδιον.

Εὐελπιστοῦμεν ὅτι ἐκτιμῶντες τὴν ἀξίαν τῆς ὑμετέρας ἀποστολῆς θέλετε καταβάλλει πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ προθυμίαν ἵνα ἐπιτελέσητε τὴν ἀνατεθείσαν ὑμῖν λειτουργίαν μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης ὑμᾶς εὐθύτητος, ὀρθοφροσύνης καὶ πεφωτισμένης πείρας κατὰ τὰς προσδοκίας τοῦ Ὑπουργείου, ἀπερχόμενοι καὶ ἐπιλαμβανόμενοι ἄνευ ἀναβολῆς τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

τῶν Δημοτικῶν Σχολείων κατὰ τὸ ἔτος 1789.

Δημοσιεύομεν ὧδε ἄς ἠρύσθημεν πληροφορίας παρὰ τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐκπεμφθέντων Ἐπιθεωρητῶν τῶν Δημοτικῶν σχολείων, ὧν οἱ πλεῖστοι τυγχάνουσιν ἑταῖροι τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Τὰς δὲ στατιστικὰς πληροφορίας ζήτησαντες ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας εὐμενῶς παρασχόντος ἡμῖν ταύτας.

Καὶ αἱ μὲν γενικαὶ πληροφορίαι συνοψίζονται ἐν τρισὶ κεφαλαίοις. Ὡς γενικώτερα δ' αἵτια τῆς ὁμολογουμένης τῆς τῶν πλείστων παρ' ἡμῖν Δημοτικῶν σχολείων ἀκαρπίας εὐρέθησαν τρία, τάδε :

Α'. Τὸ τῶν διδασκάλων ἀπαράσκευον πρὸς παιδαγωγικὴν καὶ πεφωτισμένην διδασκαλίαν.

Β'. Ἡ τῶν πλείστων κοινοτήτων καὶ μάλιστα τῶν ἀγροτικῶν ἀπαιδευσία, ἐξ ἧς ἢ τε παντελῆς ἔλλειψις ἐποπτείας ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ σχολείου καὶ ἢ τῶν γονέων πρὸς αὐτὸ ἀδιαφορία, καὶ

Γ'. Ἡ τῶν διοικητικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν μεγίστη περὶ τῶν σχολείων ἀφροντισία, ἐξ ἧς ἢ τῶν διδασκῆριων ἀκαταλληλότης καὶ πενιχρότης καὶ ἢ παντελῆς ἔλλειψις διδασκτικῶν ὀργάνων καὶ σκευῶν, οἷς ἐπιπροστίθεται πολλαχοῦ καὶ ἢ τοῦ ἀπροθύμου διδασκάλου ἀμέλεια.

α) Ἐξεπέμφθησαν δὲ Ἐπιθεωρηταὶ ἑνδεκά· ὧν τοῖς μὲν μὴ ἔχουσι δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀνετέθη ἡ ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων Νομοῦ· τοῖς δ' ἔχουσι δημοσίαν θέσιν καὶ πρὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου, ὅτε ἀρχονται αἱ κεκανονισμέναι διακοπαὶ τῶν μαθημάτων, μὴ δυναμένοις νὰ ἐξέλθωσιν εἰς ἐπιθεώρησιν, ἀνετέθη ἡ ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων Ἐπαρχίας.

Ἐπιθεωρηταὶ ἦσαν οἱ ἑξῆς:

- 1) Δημ. Γ. Πετρίδης Γεν. Διευθυντῆς καὶ ἐπιθεωρητῆς τῶν Δημοτικῶν σχολείων παντὸς τοῦ Βασιλείου, ἐπιθεωρήσας τὰ τοῦ Νομοῦ Κερκύρας καὶ Κεφαλληνίας σχολεῖα.
- 2) Βλάσιος Σκορδέλης, Διδάκτωρ καὶ παιδαγωγικός, ᾧ ἀνετέθη ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἐν τῷ Νομῷ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος σχολείων.
- 3) Μιλτ. Βρατσάνος, Καθηγητῆς νῦν τοῦ Διδασκαλείου, ᾧ ἀνετέθη ἡ ἐπιθεώρησις τῶν τοῦ Νομοῦ Εὐβοίας σχολείων.
- 4) Γεώργ. Παπασιλείου, Διδάκτωρ, ἐπιθεωρήσας τὰ ἐν Ἀρκαδίᾳ.
- 5) Ἰωάννης Πάνος, ἀρχαῖος νομαρχ. δημοδιδάσκαλος, τὰ ἐν Αἰτωλίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ.
- 6) Κωνστ. Γραμματικόπουλος, Γυμνασιάρχης Ἀθηνῶν, τὰ ἐν Ζακύνθῳ καὶ Ἠλείᾳ.
- 7) Παν. Παπαναστασίου, Γυμνασιάρχης Καλαμῶν, τὰ ἐν Τριφυλίᾳ.
- 8) Νικ. Κωνσταντόπουλος, Γυμνασιάρχης Ναυπλίου, τὰ τῶν Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος καὶ τὰ τῶν Κυθήρων.
- 9) Σπυρ. Μωραΐτης, πρῶτον Καθηγητῆς τοῦ Διδασκαλείου, τὰ τῆς Ἄνδρου.
- 10) Πητρ. Πυλάτος, νομαρχ. δημοδιδάσκαλος, τὰ τῆς Ἰθάκης.
- 11) Θωμᾶς Ἰωαννίδης, ἀρχαῖος νομαρχ. δημοδιδάσκαλος, τὰ τῆς Κορινθίας.

β') Ἐπεθεώρησαν τὰ σχολεῖα ἐξ (6) ὀλοκλήρων Νομῶν καὶ ἐξ (6) ἐπαρχιῶν, ἐν ὧν δὲ ἐπεθεώρησαν σχολεῖα 552. Τὸ ἥμισυ δὴλα δὴ σχεδὸν τῶν σχολείων τοῦ Βασιλείου.

γ') Ἡ ἐπιθεώρησις ἤρξατο τὴν 10ην Μαΐου καὶ ἔληξε τὴν 30ην Ἰουλίου. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς ἐπιμίσθια καὶ ὁδοιπορικὰ ἐξοδα τῶν ἀνωτέρω

ένδεκα Ἐπιθεωρητῶν δραχμαὶ 6, 138, ἤτοι κατὰ μέσον ὄρον πρὸς ἐπιθεώρησιν ἐκάστου τῶν 552 σχολείων ἐδαπανήθησαν δραχμαὶ 44, 12/00.

Ἡ δαπάνη ἀπέβη οὕτως ἀσήμαντος· διότι τῶν ἐπιθεωρητῶν οἱ μὲν ἦσαν ἔκτακτοι καὶ ἐπομένως ἀπεζημιώθησαν διὰ τοῦτο ἐπὶ τρεῖς μόνον μῆνας, οἱ πλείονες δ' ἐπὶ ἓνα μῆνα ἠμείφθησαν, διότι ὄντες Γυμνασιάρχαι ἢ Καθηγηταὶ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐλάμβανον ἐπιμίσθιον μόνον.¹

Πορίσματα ἐπιθεωρήσεως.

Ἐκ τῶν 580 διδασκάλων τῶν διδασκόντων ἐν τοῖς ἐπιθεωρηθεῖσι σχολείοις ἀνεγνωρίσθησαν τοιοῦτοι οἱ πλείονες ὑπὸ ἐπιτροπειῶν ἐξεταστικῶν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προπαρασκευῆς πρὸς τὸ διδασκαλικὸν ἔργον δι' εἰδικῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας καὶ πρακτικῆς ἀσκήσεως ἐν προτύποις σχολείοις. Διὰ τοῦτο διδάσκουσι πρακτικῶς καὶ μάλιστα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἄνευ ἐφαρμογῆς οὐδεμιᾶς μεθόδου.

Οἱ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν μόνον καὶ ὀλίγοι ἄλλοι διδάσκουσι κατὰ τὸν ἐν χρήσει ὀδηγὸν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου. Αἱ δὲ πλεῖστα κοινότητες δὲν δύνανται νὰ ἐνασκήσωσι διὰ τῶν ἐπιτροπειῶν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένων τὴν νόμιμον καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν σχολείων· αἱ δὲ διοικητικαὶ ἀρχαὶ συνήθως ἦκιστα περὶ σχολείων μεριμνῶσι, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων. Διὰ τοῦτο τὰ πλεῖστα διδακτήρια εἰσὶν ἀκατάλληλα πρὸς διδασκαλίαν εἴτε ὡς μὴ εὐρύχωρα, εἴτε ὡς μὴ εὐάερα καὶ εὐήλια, εἴτε καὶ ὡς ἐρειπωμένα καὶ σεσθρωμένα. Αἱ ὑπὸ τῶν δημάρχων προεδρευόμεναι ἐπιτροπεῖαι, αἷς εἶνε ἀνατεθειμένη ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ προμήθεια τοῦ διδασκαλικοῦ ὑλικοῦ καὶ ἡ περὶ κατὰλλήλων διδασκῆριων πρόνοια, οὐδὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνδιαφέρων ὑπὲρ τοῦ σχολείου ἔχουσι. Τοὺς δὲ δημοτικοὺς πόρους διχτιθεῖσιν οἱ δήμαρχοι καὶ τὰ δημοτικὰ συμβούλια.

Φοίτησις τῶν παιδῶν.

Κατὰ γενικὸν λόγον ἡ φοίτησις τῶν παιδῶν εἰς τὰ σχολεῖα εὐρέθη τὸ καθ' ὅλου ἄτακτος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων μικρὸς συγκριτικῶς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων. Ἡ ἀκκρπία δὲ τῶν σχολείων συντείνει σὺν

¹ Ἐν Βελγίῳ εἰς ἐπιθεωρήσεις τῶν δημοτικῶν σχολείων δαπανῶνται κατ' ἔτος περὶ τὰς 80 χιλιάδας φράγκων.

τῷ χρόνῳ προϊόντι εἰς ἀπόσβεσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ πρὸς τὸ σχολεῖον ἐμφύτου ἐνδιαφέροντος τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν πολιτῶν. Ἐξ ἐναντίας δ' ὅπου χρηστοὶ καὶ ἐπιμελεῖς διδάσκαλοι, ἐκεῖ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων μαθητῶν εἶναι μείζων· ἀπόδειξις ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν διδασκάλων εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν δημοτικῶν γραμμάτων εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ καὶ τῆς καρπιμότητος τῶν σχολείων. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο ἀλλαχοῦ ἐμφαντικώτατα ἐκφράζεται διὰ τοῦ ἀξιώματος: «*Tant vaut l'école, tant vaut le maître*» (=Τόσον δύναται τὸ σχολεῖον, ὅσον δύναται ὁ διδάσκαλος).

Συμπέρασμα.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐκθέσεις τῶν Ἐπιθεωρητῶν τὸ Ὑπουργεῖον ἐξέφρασε ὑπουργικὴν μὲν εὐχρέσκειαν πρὸς τριάκοντα καὶ πέντε Διδασκάλους καὶ πρὸς πέντε Διδασκαλίσσας· βασιλικὴν δ' εὐαρέσκειαν πρὸς τὸν ἐν Πειραιεῖ Διευθυντὴν τῆς Β' δημοτικῆς σχολῆς τῶν ἀρρένων.

Ἐτεμώρησε δὲ διὰ διαρκοῦς μὲν παύσεως διδασκάλους	34
» » » προσωρινῆς » » »	44
» » διὰ ζημίας (προστίμου) » » »	67
» » δι' ἐπιπλήξεως » » »	3

Ἐν ὅλῳ διδασκάλους 148

Διάγραμμα ἐπιθεωρητῶν, σχολείων καὶ τῆς ὑπὲρ τούτων δαπάνης.

Νομὸς ἢ ἐπαρχία	Ἐπιθεωρηταὶ	Ἐπιθεωρηθέντα Σχολεῖα	Δαπάνη ἐπιθεωρήσεως
Κερκύρας καὶ Κεφαλληνίας	Δ.Γ.Πετρίδης γεν. ἐπιθ.	60	633
Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	Βλ. Σκορδέλης ἐπιθεωρ.	407	997
Εὐβοίας	Μιλτ. Βρατσάνος »	52	792
Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	Ἰω. Πάνος »	67	730
Ἀρκαδίας	Γ. Παπαθασιλείου »	408	936
Ν. Ζακύνθου καὶ Ἐπ. Ἠλείας	Κ. Γραμματικόπουλος	44	390
Κορινθίας	Θ. Ἰωαννίδης »	47	525
Τριφυλίας	Π. Παπαναστασίου »	48	345
Ἐπ. Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος καὶ Κυθήρων.	Ν. Κωνσταντόπουλος	45	497
Ἐπ. Ἀνδρου	Σ. Μωραΐτης »	25	248
Ἰθάκης	Π. Παυλάτος »	9	468
		552	5574